

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2022.25.16>

СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ У ПРАКТИЦІ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

Шаповал Анастасія Андріївна,
магістр права, помічниця адвоката,
(адвокатське об'єднання «Крупнова
і партнери», м. Київ, Україна)
<https://orcid.org/0000-0002-3480-9356>

Міжнародна система правосуддя покликана забезпечити ефективне переслідування безкарності осіб, які вчинили міжнародні злочини. З цією метою прокурор Міжнародного кримінального суду на кожному етапі провадження зобов'язаний обґрунтовувати доцільність здійснення процесуальних дій до чіткого порогу доведеності відповідно до стандартів доказування. Попри комплексність правових актів, які формують основу для діяльності Міжнародного кримінального суду, вони досить схематично визначають інститут стандартів доказування під час доказування в рамках міжнародного кримінального процесу. Водночас практика застосування стандартів доказування досить об'ємна. Актуальність даної теми зумовлена активною роботою місії МКС з розслідування міжнародних злочинів, вчинених на території України після повномасштабного вторгнення російської федерації, та очевидною ратифікацією Римського Статуту в найближчому майбутньому, що є однією з умов вступу України до ЄС. Поки провадження перебуває на початкових стадіях, важливо розуміти, відповідно до яких стандартів здійснюється доказування у МКС та яка практика їх застосування. Таким чином, метою статті є розкриття сутності окремих стандартів доказування на підставі практики МКС. У статті досліджена система стандартів доказування, які застосовуються МКС на різних стадіях міжнародного кримінального провадження. У рамках даного дослідження проаналізована практика та правові акти МКС, правові дослідження К. Сафферлінга, М. Кламберга, Г. де Беко, М. Рамсдена, С. Чанг та інших, а також окремі дисертаційні дослідження вітчизняних вчених, зокрема Х.Р. Слюсарчук та А.С. Степаненка. Методологічну базу даного дослідження складають аналітичний, герменевтичний, компаративістський методи, а також методи узагальнення та систематизації. Автор звертає увагу важливість поняття стандарту доказування, а також на місце та значення кожного стандарту доказування в системі. У рамках даного дослідження також виокремлені критерії досягнення порогу доведеності відповідно до конкретного стандарту.

Ключові слова: стандарт доказування, стандарт доказування «розумні підстави вважати», стандарт доказування «істотні підстави вважати», стандарт доказування «поза розумним сумнівом», Римський статут, Палата попереднього провадження МКС, Судова палата МКС, Апеляційна палата МКС.

PROOF STANDARDS IN THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT PRACTICE

Shapoval Anastasiia Andriivna,
Master of Laws, Legal Assistant,
(Krupnova & Partners Law Firm,
Kyiv, Ukraine)
<https://orcid.org/0000-0002-3480-9356>

The international justice system aims to ensure the effective prosecution of impunity for international crimes. The goal is mainly achieved through rules for the proving process and the use of proof standards. The prosecutor of the International Criminal Court is obliged to reason the necessity of every procedural act up to a clear evidentiary threshold. Despite the comprehensiveness of the legal provisions that form the framework for the ICC, they schematically define the institution of standards of proof in international criminal proceedings. However, the practice of applying the proof standards is voluminous. At the same time, it does not provide a clear notion of standards of proof and depends significantly on the legal consciousness of judges and a teleological approach to the interpretation of the rules of the Rome Statute in evaluating evidence. While the ICC proceedings in Ukraine are at the initial stages and the ratification of the Rome Statute is imminent, it is important to understand what proof standards proof has to be met and what is the practice of their application. The purpose of the article is to reveal the essence of individual proof standards based on the practice of the ICC. The article examines the system of proof standards applied by the ICC at various stages of international criminal proceedings. The author studied the Rome Statute, the decisions of the ICC, and the articles of C. Safferling, M. Klamberg, G. de Beco, M. Ramsden, S. Chung, and the Ph.D. thesis of H. Sjlusarchuk and A. Stepanenko within the framework of this research. The methodological basis of this study is analytical, hermeneutic, comparative, etc. methods. The author draws attention to the importance of the concept of standard of proof, as well as the place and importance of each standard of proof in the system. This study also highlights the criteria for reaching the evidentiary threshold according to a particular standard.

Key words: standard of proof, the proof of standard «reasonable grounds to believe», the proof of standard «substantial grounds to believe», the proof of standard «beyond a reasonable doubt», Rome Statute, ICC Pre-Trial Chamber, ICC Trial Chamber, ICC Appeal Chamber.

Вступ. Стандарт доказування – спільне поняття як для національного, так і для міжнародного кримінального процесуального права. У науковій літературі розуміння цього поняття зводиться до ступеня переконання, якого має досягти суд до ухвалення рішення, що спірний факт справді відбувся, та сукупності критеріїв, за яким суд буде оцінювати обґрунтованість доводів сторони обвинувачення.

Стандарти доказування у судочинстві дозволяють позначити точку між двома крайнощами: гіпотезою з одного кінця та абсолютною впевненістю – з іншого [1, с. 98]. Для розуміння системи стандартів доказування важливо розташувати кожен окремий стандарт уздовж цієї шкали.

Поєднання різних правових традицій в діяльності однієї міжнародної судової установи та психологічні аспекти встановлення порогу доведеності, які навряд піддаються раціоналізації, зумовлюють специфіку практики застосування стандартів доказування Міжнародним кримінальним судом (далі – МКС). Змішана процедура здійснення правосуддя МКС багато в чому спирається на «конструктивну двозначність», залишаючи формування окремих аспектів кримінального процесу суддям [2, с. 605; 3, с.556].

У результаті виникають «динамічні й часто креативні інтерпретації» окремих положень, зокрема й щодо кожного стандарту доказування, що не може не залежати від професійної підготовки та досвіду суддів [2, с. 601; 3, с. 556]. Тому застосування стандартів доказування є не так питанням епістеміології, як відповідального ухвалення рішень та інституційної етики й правосвідомості суддів.

Важливо зауважити, що стандарти доказування застосовуються на всіх стадіях провадження у МКС та є визначальними при оцінці як доводів сторін, так і справедливості судового рішення в цілому.

Виклад основного матеріалу. Римський статут як основний документ у діяльності Міжнародного кримінального суду встановлює три основні етапи оцінки доказів, які надані прокурором МКС, Палаті попереднього провадження та Судовій Палаті залежно від стадії провадження. Зокрема йдеться про обґрунтування підстав для: (1) видачі ордера на арешт особи або виклик особи до суду; (2) підтвердження висунутих обвинувачень та (3) засудження обвинуваченого або його виправдання [4]. У зв'язку з цим у практиці МКС доцільно виокремити принаймні три стандарти доказування, які застосовуються на відповідних перелічених стадіях провадження, – «розумні підстави вважати», «грунтовні підстави вважати» та «поза розумним сумнівом».

Стандарти доказування утворюють систему, тому справедливо буде зауважити, що між стандартами доказування у кримінальному провадженні існує прямий (послідовний) логічний зв'язок, проте система стандартів доказування у кримінальному провадженні немає зворотного зв'язку, оскільки суть правових питань, для вирішення яких застосовуються відповідні стандарти доказування, є різною. Таким чином, хоч стандарти доказування у кримінальному провадженні створюють послідовну систему обґрунтованості знання у кримінальному провадженні, проте вони залишаються цілком самостійними та незамінними за своєю суттю [5, с. 100-101]. Отже, доцільно зазначити, що Статутом встановлені прогресивні пороги доведеності, які повинні бути дотримані на кожній стадії провадження. У зв'язку з цим застосування кожного наступного стандарту є передумовою отримання якіснішого знання про подію, вони сприяють руху цього знання від ймовірного до вірогідного [6, с. 6].

На стадії розгляду питання про видачу ордера на арешт особи, Палата попереднього провадження МКС повинна лише переконатися у наявності розумних підстав вважати, що особа вчинила злочин в межах юрисдикції МКС. При підтвердженні обвинувачень проти особи для продовження розгляду справи, вона вимагатиме доказів, які встановлюють істотні підстави вважати, що особа вчинила злочин, що їй інкримінується. Нарешті, щоб ухвалити обвинувальний вирок, Судова палата МКС має бути переконана у винуватості особи згідно зі стандартом «поза розумним сумнівом».

При цьому необхідно зауважити, що МКС, ухвалюючи рішення, не надає на чіткого визначення того чи іншого стандарту, а натомість розкриває суть стандартів доказування через сукупність критеріїв. Очевидно, це зумовлено тим, що кожен окремо взятий стандарт є суто оціночним поняттям. Доцільно проаналізувати практику тлумачення та застосування кожного зі згаданих стандартів доказування у практиці МКС окремо на підставі обраних рішень.

Стандарт доказування «розумні підстави вважати» («reasonable grounds to believe»). Затримання особи до розгляду МКС обвинувачення по суті не є покаранням, тому позбавити особу на досудових стадіях можливо лише за умови відповідності вказаного запобіжного заходу інтересам правосуддя. У зв'язку з цим, як вже зазначалося, ст. 58 Римського статуту вказує, що ордер на арешт особи може бути виданий лише у разі наявності розумних підстав вважати, що особа вчинила міжнародний злочин, який підпадає під юрисдикцію МКС [4]. Йдеться про чотири міжнародні злочини, які

можуть переслідуватися МКС: геноцид, військові злочини, злочини проти людяності, вчинені після 1 липня 2002 року та злочин агресії, вчинений після 17 липня 2018 року.

Так, Палата попереднього провадження МКС у справі «Прокурор проти Томаса Лубанги», а також у наступних рішеннях, зокрема, у справі «Прокурор проти Жермена Катанги», умовно розділила норму ст. 58 Статуту на три окремі складові, які прокурору МКС необхідно довести відповідно до стандарту «розумні підстави вважати».

По-перше, чи є розумні підстави вважати, що принаймні один злочин, який підпадає під юрисдикцію Суду, було вчинено [7, пп. 86-92; 8, пп. 24, 26-53]. По-друге, чи є розумні підстави вважати, що особа може нести відповідальність згідно з Римським статутом [7, пп. 93-96; 8, пп. 24, 54-60]. По-третє, чи арешт особи є необхідним відповідно до Статуту задля забезпечення її явки до суду, попередження вчинення нею перешкод розслідуванню чи судовому розгляду або перешкоджання продовженню вчинення злочинів [7, пп. 97-102; 8, пп. 24, 61-64].

Палата попереднього провадження МКС має проаналізувати заяву прокурора МКС, докази та іншу подану інформацію, щоб переконатися, що поріг доведеності згідно з відповідним стандартом подолано. Однак у Римському статуті та судовій практиці немає конкретних вимог щодо видів доказів, які можуть бути подані. Таким чином, прокурор МКС має свободу розсуду щодо того, який вид і який обсяг доказів є належним та достатнім, щоб переконати Палату попереднього провадження МКС у тому, що ордер на арешт має бути виданий [3, с. 558].

Примітно, що Палата попереднього провадження МКС зобов'язана задовольнити клопотання прокурора МКС і не може відмовити, наприклад, у зв'язку з політичними мотивами. Таким чином, єдина перешкода для прокурора МКС досягти видачі ордера на арешт особи – якість зібраного доказового матеріалу.

Щодо значення формулювання «розумні підстави вважати», то МКС утримується від будь-яких спроб вичерпно роз'яснити, у чому можуть полягати «розумні підстави».

У справі «Прокурор проти Жана-П'єра Бемби» Палата попереднього провадження МКС зазначила, що формулювання «розумні підстави вважати» відповідно до статті 21(3) Римського статуту має тлумачитися таким чином, щоб воно відповідав міжнародно визнаним правам людини. Отже, при тлумаченні та застосуванні вказаного формулювання палата керувалася стандартом «обґрунтованої підозри», встановленої статтею 5(1)(с) ЄКПЛ, який вимагає наявності певних фактів або інформації, які могли б переконати об'єктивного спостерігача у тому, що відповідна особа могла вчинити злочин [9, п. 24].

У справі «Прокурор проти Омара Хассана Ахмада аль Башира» більшість суддів Палати попереднього провадження при розгляді клопотання про видачу ордеру на арешт рішуче відкинула пункти обвинувачення, що стосуються геноциду. Підставою для цієї справи стало те, що злочини були вчинені в рамках кампанії боротьби з повстанцями, яку проводив уряд Судану. Основне питання полягало в тому, чи існував намір знищити, повністю або частково, групу, що виділяється за расовими, етнічними, національними або релігійними ознаками. Палата попереднього провадження МКС взяла за основу висновок Міжнародної комісії з щодо ситуації в Дарфурі, де стверджувалося, що ті, хто планував та організовував напади на села, мали намір вигнати жертв з їхніх будинків насамперед з метою ведення війни проти повстанців, а не з наміром вчинення геноциду [10, пп. 54, 150]. Більшість суддів вирішила, що якщо наявність наміру вчинення геноциду є лише одним з кількох розумних висновків з наявних доказів, клопотання сторони обвинувачення має бути відхилене стосовно цього пункту обвинувачення. Таким чином, Палата попереднього провадження ухвалила рішення щодо обвинувачення у вчиненні геноциду, керуючись

принципом тлумачення сумнівів на користь підозрюваної особи. Водночас, клопотання про видачу ордеру на арешт було в цілому задоволене, оскільки інші доводи прокурора МКС знайшли своє підтвердження під час процесу доказування.

Отже, прокурор МКС, щоб Палата попереднього провадження задовольнила його клопотання про видачу ордеру на арешт особи має довести, що підозрюваною особою справді був вчинений міжнародний злочин, який підпадає під юрисдикцію суду, особа може нести відповідальність згідно з Римським статутом та ордер на арешт є необхідним задля забезпечення ефективності розслідування чи проведення судового розгляду. При цьому сторона обвинувачення має певну дискрецію щодо представлення доказів на підтвердження своєї позиції. Водночас судді МКС при оцінці доказів спираються на телеологічний підхід до тлумачення норм Римського Статуту, власну правосвідомість та стандарт «обґрунтованої підозри у розумінні ЄКПЛ».

Стандарт доказування «істотні підстави вважати» («substantial grounds to believe»). Вказаний стандарт доказування застосовується вже на іншій, більш пізній, стадії провадження у МКС – підтвердження прокурором МКС обвинувачення, і справедливо вважається більш вимогливим стандартом доказування у порівнянні зі стандартом «розумні підстави вважати». На цій стадії тягар доказування має бути виконаний стороною обвинувачення за допомогою документальних доказів; немає вимоги про виклик свідків, які, як очікується, будуть давати свідчення під час судового розгляду по суті [4].

Застосування вимогливішого стандарту у даному контексті переслідує щонайменше дві цілі. По-перше, це захист підозрюваного від неправомірного та абсолютно необґрунтованого кримінального переслідування. По-друге, це забезпечення економії ресурсів МКС шляхом розмежування між справами, які мають бути передані на розгляд суду, та тими, які не повинні [11, с. 140].

Палата попереднього провадження МКС у справі «Прокурор проти Томаса Лубанги» спиралася на міжнародно визнану судову практику в галузі прав людини відповідно до статті 21(3) Римського статуту, вважаючи, що для того, щоб сторона обвинувачення виконала свій тягар доказування, вона має подати конкретні та переконливі докази, які демонструють чітку лінію аргументації, що лежить в основі конкретних тверджень [12, пп. 38–39]. Палати попереднього провадження надалі погоджувалися з такою концепцією.

Палати попереднього провадження надалі погоджувалися з такою концепцією.

Стандарт доказування «істотні підстави вважати» застосовується при оцінці фактів і обставин, які підкріплюють обвинувачення. Це, зокрема, стосується контексту вчинення міжнародних злочинів. Так, у справі «Прокурор проти Аль Хассана Аг-Абдула Азіз Аг-Мухамеда Аг-Махмуда» Палата попереднього провадження МКС встановила, що прокурор МКС не довів відповідно до стандарту доказування «істотні підстави вважати» для інкримінування підозрюваному злочинів проти людяності: 1) здійснення розповсюджених або систематичних атак проти цивільного населення протягом зазначеного часу; 2) проведення політики, спрямованої на здійснення розповсюджених або систематичних атак проти цивільного населення; 3) усвідомлення підозрюваним контексту його дій. Також Палата попереднього провадження встановила недоведеність відповідно до згаданого стандарту вчинення Аль Хассаном воєнних злочинів, оскільки сторона обвинувачення не довела: 1) наявність збройного конфлікту в Тімбукту та його околицях; 2) при наявності збройного конфлікту, був зв'язок між цим конфліктом та інкримінованими злочинами, і що підозрюваному про цей зв'язок було відомо [13, пп.75 (i), (ii)].

Г. де Беко переконливо доводить що стандарт «істотні підстави вважати» для підтвердження звинувачення в МКС вищий, ніж «розумні підстави вважати», які

застосовувалися ad hoc трибуналами щодо колишньої Югославії та Руанди для підтвердження обвинувачення. Такий підхід видається обґрунтованим, якщо взяти до уваги мету та контекст процедури підтвердження обвинувачення у провадженні МКС [14, с. 474 – 476].

Тоді як підтвердження обвинувачення у трибуналах ad hoc по суті є відправною точкою досудової фази провадження, то підтвердження обвинувачення у МКС – вже її завершенням. Отже, зрозуміло, що стандарт, застосований в останньому випадку, повинен бути більш вимогливим. Де Беко стверджує, що мета слухань щодо підтвердження обвинувачення серед іншого полягає в тому, щоб забезпечити наявність достатніх доказів для судового розгляду у майбутньому [14, с. 474 – 476].

Таким чином, Палата попереднього провадження має оцінити, чи подані прокурором МКС докази в цілому виправдовують початок судового розгляду. Водночас оцінка здійснюється лише поверхнево. Навпаки, повноцінний аналіз усіх доказів, які прокурор МКС виявив під час розслідування може вирішити питання про вину заарештованого ще перед початком судових слухань.

Це є, до речі, також є хорошим прикладом застосування телеологічного підходу в оцінці доказів [11, с. 142].

Коли Палата попереднього провадження у справі «Прокурор проти Бара Ідрісса Абу Гарди» відмовилася підтвердити обвинувачення, прокурор МКС стверджував, що палата помилилася, оскільки здійснила «ґрунтовну оцінку доказів», яка доцільна винятково під час судового розгляду по суті. Обвинувачення також стверджувало, що Палата, таким чином, проігнорувала чітку різницю між правилами доказування, що встановлені для стадії підтвердження обвинувачення та судовий розгляд [15, п. 2].

Палата попереднього провадження у рамках даного провадження роз'яснила, що різні пороги доведеності застосовуються до різних стадій провадження, тому й різні стандарти доказування підлягають застосуванню. Водночас Палата зауважила, що ні Статут, ні Регламент, всупереч доводам обвинувачення, не встановлює розмежувань між тим, як докази повинні оцінюватися у Судовій палаті та Палаті попереднього провадження. Вільна оцінка доказів, поданих стороною, є, відповідно до Статуту, основним компонентом судової діяльності як під час досудової стадії, так і судового розгляду [15, пп. 3-10].

Таким чином, стандарт доказування «істотні підстави вважати» є більш вимогливим стандартом в системі, оскільки застосовується МКС на стадії підтвердження обвинувачення, де суд встановлює доцільність та наявність сукупності доказів для судового розгляду. Він є гарантією захисту осіб від необґрунтованого кримінального переслідування, а також запорукою економії судових ресурсів.

Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» («beyond reasonable doubt»). Стаття 66(3) Римського статуту передбачає, що для визнання обвинуваченого винним, Суд має бути переконаний у вині обвинуваченого «поза розумних сумнівів» [4].

Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» – фундаментальний для кримінального процесу, створений з метою гарантування того, що жодна особа не буде засуджена за злочин, поки суб'єкт прийняття рішення не буде впевнений у вині особи після незалежного аналізу доказових матеріалів та доводів сторін [6, с. 7]. Варто зауважити, що даний стандарт доказування використовується винятково у контексті кримінального переслідування, де шкода від засудження невинуватої особи значно вища, ніж від виправдання винуватої. Отже, стандарт доказування «поза розумним сумнівом» вищий, ніж «істотні підстави вважати» для підтвердження обвинувачення.

У справі «Прокурор проти Томаса Лубанги» Апеляційна палата заявила, що поріг для ухвалення обвинувального вироку вищий, ніж для підтвердження обвинувачень [16, п. 56]. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» означає, що осуд повинен

мати місце лише тоді, коли всі розумні гіпотези, засновані на поданих доказах, вказують на винність [17, с. 87].

У застосуванні даного стандарту МКС існують певні суперечності, які проявляються у судовій практиці. Наприклад, у справі «Прокурор проти Жермена Катанги» судді Судової палати МКС по-різному тлумачили застосування стандарту доказування «поза розумним сумнівом».

Так, суддя Крістін ван дер Вінгарт вказує, що, на її переконання, надані стороною обвинувачення не встановлюють вини Ж. Катанги відповідно до вказаного стандарту. Крім того, більшість суддів, на думку судді, неправильно застосували даний стандарт, оскільки ґрунтувалися на внутрішньому переконанні, яке не витримує тих вимог доведеності, які ставить стандарт «поза розумним сумнівом» [18, пп. 133, 172].

Тут доцільно зауважити, що стандарт доказування «поза розумним сумнівом» виступає формалізованим критерієм обмеження психологічного (суб'єктивного) аспекту внутрішнього переконання. Застосовуючи стандарт «поза розумним сумнівом» досягається більший рівень передбачуваності результату судового провадження та підвищується якість обґрунтування судом рішення; стає зрозуміло, яким критерієм керувався суд [6, с. 11].

Надалі більшість згаданої Судової палати зазначила, що стандарт доказування «поза розумним сумнівом» не передбачає досягнення суддями абсолютної впевненості. На їхню думку, застосування згаданого стандарту до кожного наявного у справі доказу не відповідає вимогам Статуту [19, п. 4].

Окремо у даному контексті доцільно навести позицію прокурора МКС у справі «Прокурор проти Мат'є Нгуджоло Чуї», де він зазначає, що стандарт доказування «поза розумним сумнівом», по-перше, не вимагає, щоб вина особи була встановлена поза будь-якими розумними сумнівами, по-друге, має наслідком ухвалення виправдувального вироку, якщо сумнів є справді обґрунтованим (розумним), тобто такий, який підтверджується матеріалами справи та сумісний з логікою та здоровим глуздом. Завданням Судової палати є детальне вивчення матеріалів та ухвалення рішення про наявність розумних сумнівів при оцінці доказів. Водночас стандарт доказування «поза розумним сумнівом» не дозволяє штучно створювати сумніви, які не впливають з матеріалів справи [20, п. 50]

Надалі Судова палата МКС надала низку роз'яснень щодо даного стандарту доказування. Так, було вказано, що тягар доказування вини несе прокурор МКС, який має довести кожен елемент складу злочину поза розумним сумнівом [21]. Тому, як зазначила Апеляційна палата, стандарт доказування «поза розумним сумнівом» має бути застосований лише до тих фактів, які формують склад злочину та впливають на ступінь відповідальності особи [22, п. 22].

При оцінці доказів та визначенні досягнення певного порогу доведеності варто проводити цілісну оцінку усіх доказів у сукупності з предметом доказування. Разом з тим, МКС використовує принцип *in dubio pro reo* як компонент презумпції невинуватості, який застосовується як загальне правило кримінального процесу, *mutatis mutandis* на всіх стадіях провадження [23, с. 132]

Отже, даний стандарт застосовується на фінальній стадії провадження у МКС, а саме при вирішенні питання про винуватість або невинуватість особи у вчиненні міжнародного злочину, і справедливо вважається найбільш вимогливим в системі. Відповідно до стандарту доказування «поза розумним сумнівом» прокурор МКС має довести кожен елемент складу злочину, а вирок має ґрунтуватися на оцінених судом доказах. При цьому МКС, ухвалюючи рішення, отримане в результаті судового розгляду знання має вважати вірогідним.

Висновки. У контексті діяльності МКС концепція стандарту доказування в основному стосується сукупності критеріїв оцінки обґрунтованості доводів сторони обвинувачення. У практиці МКС доцільно виокремити три прогресивні стандарти доказування, які формують своєрідну систему – «розумні підстави вважати», «грунтовні підстави вважати» та «поза розумним сумнівом». Кожен зі стандартів характерний для окремих стадій провадження, і з використанням кожного наступного стандарту забезпечується отримання якіснішого знання про подію злочину. Здійснення доказування відповідно до стандарту «розумні підстави вважати» є необхідною умовою ухвалення судом рішення про видачу ордеру на арешт чи виклик особи до суду, відповідно до стандарту «істотні підстави вважати» – для підтвердження обвинувачення, і, нарешті, відповідно до стандарту «поза розумним сумнівом» – для ухвалення обвинувального вироку.

Список використаних джерел:

1. Del Mar K. *The International Court of Justice and Standards of Proof in The ICJ and the Development of International law: The Lasting Impact of the Corfu Channel case.* London: Routledge. 2011. 98-123.
2. Safferling Ch. *International Criminal Procedure.* Oxford University Press. 2012.
3. Ramsden M., Chung C. Reasonable Ground to Believe: An Unreasonably Unclear Evidentiary Threshold in the ICC Statute. *Journal of International Criminal Justice.* 2015. Vol. 13. P. 555-577.
4. The Rome Statute of the International Criminal Court, 17 July 2002, URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/RS-Eng.pdf>.
5. Слюсарчук Х. Р. Стандарти доказування у кримінальному провадженні: дис... канд. юр. наук: 12.00.09 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2017. 258 с.
6. Шаповал А. А. Сутність та місце стандарту доказування «поза розумним сумнівом» у системі стандартів доказування. *Аспекти публічного управління.* 2021. № 9(2). С. 5-14.
7. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo (Case No. ICC-01/04-01/06), ICC PT. Ch. I, Decision on the Prosecutor's Application for Warrants of Arrest, Art. 58, 10 February 2006. International Criminal Court.
8. Prosecutor v. Germain Katanga (Case No. ICC-01/04-01/07), ICC PT Ch. I, Decision on the Evidence and Information Provided by the Prosecution for the Issuance of a Warrant of Arrest for Germain Katanga, 5 November 2007. International Criminal Court.
9. Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo (Case No. ICC-01/05-01/08), ICC PT. Ch. III, Decision on the Prosecutor's Application for a Warrant of Arrest against Jean-Pierre Bemba Gombo, 10 June 2008. International Criminal Court.
10. Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al Bashir, (Case No. ICC-02/05-01/09), ICC PT. Ch. I, Decision on the Prosecution's Application for a Warrant of Arrest against Omar Hassan Ahmad al Bashir, 4 March 2009. International Criminal Court.
11. Klamberg M. *Evidence in International Criminal Trials: Confronting Legal Gaps and the Reconstructions of Disputed Events.* Martinus Nijhoff Publishers. 2013.
12. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo (Case No. ICC-01/04-01/06), ICC PT. Ch. I, Decision on the confirmation of charges, 29 January 2007. International Criminal Court.
13. Prosecutor v. Al Hassan Ag Abdoul Aziz Ag Mohamed Ag Mahmoud (Case No. ICC-01/12-01/18), ICC PT. Ch. I, Public redacted version of «Submissions for the Confirmation of Charges», 4 July 2019. International Criminal Court.
14. De Beco G. The Confirmation of Charges before the International Criminal Court: Evaluation and First Application. *International Criminal Law Review.* 2007. 7(2), 469–481.

15. Prosecutor v. Bahr Idriss Abu Garda (Case No. ICC-02/05-02/09), ICC PT. Ch. I, Decision on the «Prosecution's application for leave to appeal the «Decision on the Confirmation of Charges», 23 April 2010. International Criminal Court.
16. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo (Case No. ICC-01/04-01/06), ICC A. Ch., Judgment on the Prosecutor's Appeal against the Decision of Pre-trial Chamber I Entitled «Decision Establishing General Principles Governing Applications to Restrict Disclosure pursuant to Rule 81(2) and (4) of the Rules of Procedure and Evidence», 13 October 2006. International Criminal Court.
17. Blakesley C. (1998). Commentary on parts 5 and 6 of the Zuphen inter-Sessional draft: investigation, prosecution and trial», Nouvelles Etudes Pénales. 1998. Vol. 13 bis. P. 85-98.
18. Prosecutor v. Germain Katanga (ICC-01/04-01/07), Annex I – Minority Opinion of Judge Christine Van den Wyngaert, TC, 7 March 2014. International Criminal Court.
19. Prosecutor v. Germain Katanga (ICC-01/04-01/07), Concurring Opinion of Judges Fatoumata Diarra and Bruno Cotte, 13 March 2014. International Criminal Court.
20. Prosecutor v. Mathieu Ngudjolo Chui (ICC- 01/04-02/12), Third Public Redacted Version of «Prosecution`s Document in Support of Appeal against the «Jugement Rendu en Application de l`Article 74 du Statut», AC, 19 March 2013. International Criminal Court.
21. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo (Case No. ICC-01/04-01/06), Judgement pursuant to Article 74 of the Statute, Trial Chamber, 14 March 2012. International Criminal Court.
22. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo (Case No. ICC-01/04-01/06), ICC A. Ch., Judgement on the Appeal of Mr Thomas Lubanga Dyilo against his Convictions, 1 December 2014. International Criminal Court.
23. Степаненко А. С. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» в кримінальному провадженні: дис... канд. юр. наук: 12.00.09 / Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса. 2017. 234 с.